

MESTO NITRA

Materiál na rokovanie Mestského zastupiteľstva v Nitre

Predkladateľ:	Marek Hattas, primátor mesta Nitry
Číslo materiálu:	779/2021
Názov materiálu:	Informatívna správa o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026
Spracovatelia:	Vladimír Ballay, vedúci OPaSR Marián Tesák, projektový manažér Nitra 2026 Irena Lehocá, projektová manažérka Nitra 2026
Napísali:	Marián Tesák, projektový manažér Nitra 2026 Irena Lehocá, projektová manažérka Nitra 2026
Prizvat':	Marián Tesák, projektový manažér Nitra 2026 Irena Lehocá, projektová manažérka Nitra 2026
Dátum rokovania MZ:	11.03.2021
Dátum vyhotovenia:	24.02.2021
Návrh na uznesenie:	Mestské zastupiteľstvo v Nitre prerokovalo Informatívnu správu o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026 berie na vedomie Informatívnu správu o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026
Podpis predkladateľa:	

Dôvodová správa

Mestské zastupiteľstvo v Nitre uznesením č. 65-2020-MZ zo dňa 07.05.2020 k Zámeru mesta Nitry uchádzať sa o titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 schválilo zámer prípravy a predloženia Prihlášky mesta Nitry v rámci Výzvy na predkladanie prihlášok do akcie Únie „Európske hlavné mesto kultúry“ v Slovenskej republike na rok 2026 vyhlásenej Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Zároveň bolo realizované rozpočtové opatrenie v rozpočte mesta Nitry na krytie nákladov na procesy súvisiace s prípravou Prihlášky mesta Nitry a podporných aktivít a dokumentov (vrátane Stratégie rozvoja kultúry mesta Nitry) vo výške 50 000,- EUR pre rok 2020. Proces riadil Odbor projektového a strategického riadenia spolu s projektovým tímom Nitra 2026.

Vzhľadom na posunutý termín predkladania prihlášok na Ministerstvo kultúry SR z dátumu 31. 10. 2020 na dátum 15.12.2020 bol predĺžený termín predloženia Informatívnej správy o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026 a vyúčtovanie finančných prostriedkov pridelených na prípravu kandidatúry z konca roka 2020 na najneskorší termín 01. 04. 2021. Na základe uvedeného predkladáme Mestskej rade v Nitre informáciu o podaní prihlášky do akcie EHMK SR 2026 – 1. kolo, postup do 2. kola a vyúčtovanie za 1. kolo akcie (rok 2020).

Dňa 03. 02. 2021 sa uskutočnila online obhajoba prvokolového Bid Booku (prihlášky mesta Nitry do akcie EHMK SR 2026) pred medzinárodnou porotou. Dňa 05. 02. 2021 oznámila predsedníčka poroty Paulina Florjanowicz, že skupina odborníkov odporúča Ministerstvu kultúry SR ako riadiacemu orgánu pozvať do ďalšieho kola tri mestá, a to Nitru, Trenčín a Žilinu. Skupina odborníkov pripraví najneskôr do konca marca 2021 správu s podrobným odôvodnením ich rozhodnutia. Mestá, ktoré postúpili do užšieho výberu, na základe týchto podkladov svoje prihlášky prepracujú, doplnia a predložia Ministerstvu kultúry (do októbra 2021). V decembri 2021 bude známy víťaz EHMK SR 2026.

V rozpočte mesta na rok 2021 sú pridelené finančné prostriedky na krytie nákladov na procesy súvisiace s prípravou druhokolovej Prihlášky mesta Nitry a podporných aktivít a dokumentov vo výške 200 000,- EUR.

Mestská rada v Nitre na svojom zasadnutí dňa 23.2.2021 danú informatívnu správu prerokovala a odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Nitre vziať na vedomie informatívnu správu o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026

Komisia MZ v Nitre pre kultúru a kreatívny priemysel na svojom riadnom zasadnutí informatívnu správu prerokovala a odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Nitre vziať na vedomie informatívnu správu o vyhodnotení prvého kola akcie EHMK SR 2026.

Európske hlavné mesto kultúry SR 2026

Európske hlavné mesto kultúry je prestížnou iniciatívou Európskej únie v oblasti kultúry. Jej hlavným cieľom je predstaviť rozmanitosť európskych kultúr a podporiť kultúrnu spoluprácu v Európe. Získanie titulu má multiplikačné efekty na celú ekonomiku mesta a regiónu, jeho celkovú transformáciu v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu, prístupnosti, cestovného ruchu; má pozitívne dopady na kvalitu verejného priestoru a kultúrnu infraštruktúru, rovnako aj na modrú a zelenú infraštruktúru mesta a regiónu; pomáha podporiť zamestnanosť v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, a tým dokáže prilákať späť mladých kreatívnych ľudí; podporuje miestne komunity; podporuje spoluprácu kultúrnych aktérov zriadených aj nezriadených kultúry, samospráv, univerzít a iných verejných inštitúcií aj súkromného sektora.

V roku 2026 sa európskym hlavným mestom kultúry stane jedno fínske a jedno slovenské mesto. Oficiálnu prihlášku na Ministerstvo kultúry SR v stanovenom termíne do 15. 12. 2020 podalo 8 slovenských miest: Banská Bystrica, Hlohovec, Martin, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava a Žilina. Výber prebieha v dvoch fázach (dvoch kolách). V prvom kole Nitra odovzdala 60-stranovú prihlášku predstavujúcu celkovú stratégiu projektu a rozsiahly umelecký program. Celý Bid Book je dostupný na webe – <https://www.nitra2026.eu/bid-book/> – v anglickom jazyku. Pre medzinárodnú porotu bolo potrebné odovzdať Bid Book v angličtine, aktuálne sa pripravuje Bid Book v slovenskom preklade, aby mohol byť odprezentovaný odbornej kultúrnej obci, širokej verejnosti aj partnerom v regióne v tlačenej aj elektronickej verzii.

Na základe oznámenia predsedníčky 11-člennej medzinárodnej poroty Paulina Florjanowicz zo dňa 05. 02. 2021 postúpili do ďalšieho kola tri mestá, a to Nitra, Trenčín a Žilina. Členovia poroty pripravujú najneskôr do konca marca 2021 správu s podrobným odôvodnením ich rozhodnutia. Nitra na základe týchto podkladov svoju prihlášku prepracuje, doplní a predloží Ministerstvu kultúry (do októbra 2021). Následne porota navštívi kandidátske mestá. V decembri 2021 bude známy víťaz EHMK SR 2026.

V druhom kole sa od kandidátov očakáva, že ďalej rozvinú program, prehĺbia stratégiu a zlepšia konkrétne oblasti svojej kandidatúry. Realizačná fáza pre víťazné mesto začne v roku 2022, bude pokračovať do roku 2026 a bude zahŕňať aj následné hodnotiace obdobie v roku 2027.

Porota hodnotí prihlášky podľa šiestich hlavných kritérií:

- 1. Príspevok k dlhodobej kultúrnej stratégii**
- 2. Kultúrny a umelecký obsah**
- 3. Európsky rozmer**
- 4. Dosah - účasť miestnych obyvateľov**
- 5. Manažment a riadenie**
- 6. Schopnosť dosiahnuť ciele**

Spolu s titulom mestá zvyčajne získajú cenu Meliny Mercouri a finančnú podporu Európskej komisie vo výške 1,5 milióna EUR, ktorá sa udeľuje jeden rok pred rokom titulu. Ministerstvo kultúry SR oznámilo v roku 2020, že podpora vo výške minimálne 40 miliónov EUR bude venovaná investíciám do kultúrnej infraštruktúry v ocenenom meste a taktiež bude pridelená finančná podpora aj na realizáciu programu v meste (zatiaľ v neznámej čiastke). Väčšina rozpočtu EHMK je tvorená z mestských, regionálnych,

národných a iných európskych zdrojov, ako aj zo súkromného sektora. Investície z verejného rozpočtu sú zvyčajne pomerne vysoké, ale skúsenosti ukazujú, že návratnosť investícií do miestnej ekonomiky je oveľa vyššia (príklad pri projekte Košice 2013 - doteraz jediné slovenské mesto s titulom EHMK - bol dopad 1,6 EUR na každé investované euro, 800 000 návštevníkov, vytvorených 771 nových pracovných miest).

Rozpočet projektu EHMK Nitra 2026 je 29 miliónov EUR na realizáciu projektu, tzv. operatívny rozpočet (kultúrny program, marketing, personálne výdavky a pod) a 63 miliónov EUR na kultúrnu infraštruktúru (vrátane verejných priestorov, zelenej a modrej infraštruktúry). Kandidatúra Nitry na EHMK SR 2026 je regionálna, zapája celý Nitriansky kraj (so súhlasom všetkých miestnych samospráv), s cieľom decentralizovať kultúru a kreatívny priemysel a podporiť udržateľný rozvoj celého regiónu. Rozpočet preto reflektuje aj potreby regiónu a počíta so spolufinancovaním mesta Nitry a ostatných miest v kraji, rovnako ako Nitrianskeho samosprávneho kraja, štátu, súkromného sektora a európskych zdrojov.

Projektový tím Nitra 2026

Marián Tesák – projektový manažér, program a koncept

Irena Lehocká – projektová manažérka, financie a spolupráce

Katarína Melichová – analýza dát, udržateľnosť projektu a prepojenie na znevýhodnené skupiny

Janka Popovicsová – programová koordinátorka

Anna Šimončíčová – programová koordinátorka

Miroslav Zwiefelhofer – programový koordinátor

Monika Reiskupová – programová koordinátorka

Vizuálnu identitu Bid Booku a celej kandidatúry vytvorilo po súťaži portfólií organizovanej v spolupráci s Úniou grafického dizajnu Slovenska a následnej verejnej súťaži dizajnérske štúdio Andrej & Andrej. Na prihláške pracovalo 8 sektorovo zameraných pracovných skupín pod vedením programových koordinátorov. Počas viac ako 50 participatívnych stretnutí sa stretli s odborníkmi z kultúry a kreatívneho priemyslu a z rôznych oblastí (história, šport, etnológia) a spoločne tvorili umelecký program a koncept projektu/prihlášky. Do výzvy NITRO (akcelerátor nápadov pre kreatívne projekty) sa zapojili desiatky jednotlivcov a organizácií z regiónu. Zapojení boli aktéri nezriadovanej kultúry aj kultúrne inštitúcie zriadené NSK. Počas prvého kola vznikla základná sieť zahraničných spoluprác, ktorá sa bude v druhom kole rozširovať, konkretizovať a upevňovať (napr. Veszprém ako partnerské mesto Nitry a zároveň EHMK 2023). Už počas prípravy prihlášky do prvého kola akcie EHMK SR 2026 schválilo 10. 12. 2020 Mestské zastupiteľstvo v Nitre Stratégiu rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre (2021 – 2031), ktorá svojimi cieľmi dopĺňa ciele projektu EHMK Nitra 2026 a zabezpečí ich implementáciu a udržateľnosť.

Prihláška Nitra 2026

Nitra 2026 je spoločná regionálna kandidatúra založená na podpore všetkých miest v Nitrianskom kraji. Prihláška je rozdelená do 7 kapitol, ktoré dokopy prezentujú naše mesto, región, koncept a celkovú pripravenosť na obdržanie titulu EHMK:

1. Úvod

2. Príspevok k dlhodobej stratégii

3. Európsky rozmer

4. Kultúrny a umelecký obsah

5. Dosah

6. Riadenie

7. Schopnosť dosiahnuť ciele

Koncept prihlášky

Konceptom a témou prihlášky a programu Nitra 2026 je Nitra ako Breaking Point / Bod zlomu. Po diskusiách o Nitre s historikmi, aktívnymi obyvateľmi či nadšencami, sme si uvedomili, že Nitra je bodom zlomu – v čase aj priestore. **Historicky**, ako najstaršie slovenské mesto, ktoré významne formovalo národnú a štátnu identitu Slovenska. **Geograficky**, keďže leží na rozhraní nížiny a vysočiny, medzi úrodnými poliami a nezdolnou prírodou. **Etnicky**, keďže tvorí hranicu medzi premiešaným juhom a homogénnejším severom. **Spoločensky** je zas miestom stretu progresívneho a prosperujúceho západu a konzervatívnejšieho, no nepoddajného východu. **Breaking Pointom / Bodom zlomu** je aj doba, v ktorej žijeme. **Pretrvávajúca pandémia** nás núti zamýšľať sa nad potrebami vzájomnej sociálnej závislosti a schopnosti kultúry spájať ľudí. **Klimatická kríza** nás vyzýva k prehodnoteniu nášho vzťahu s prostredím, ktorého sme súčasťou. **Postfaktuálna doba** zas volá po kultivovanom dialógu ako prostriedku hľadania cesty späť k zdravému a trpezlivému uvažovaniu, k emancipácii a rovnosti; **únik mozgov a migrácia** po rozširovaní konceptu našej identity. Preto chceme Nitru zadefinovať ako Breaking Point, kde kultúra a umenie slúžia ako katalyzátory hľadania riešení. Ako priestor, kde sú nefunkčné vzťahy, mechanizmy, dogmy a idey konfrontované a prelomené, a znova zložené v lepšej a zdravšej podobe. Samozrejme, nie navždy (to by bolo trochu odvážne), ale pravidelne a systematicky.

Programové línie

Náš programový koncept Breaking Point je rozdelený do **3 ZLOMOV**, z ktorých každý reflektuje jeden z problémov Nitry a jej okolia, no aj ďalších podobných európskych miest a regiónov.

Break the Cycle – Zlom kruhu – Identita

Identita je jednou z najväčších európskych tém, ktorá vďaka spoločenským zmenám podlieha nepretržitej reevaluácii. Nitra je najstarším slovenským mestom s viac ako tisícročnou históriou. Hoci sme na naše starodávne dedičstvo náležite hrdí, dokážeme si ho pripomínať až do úplného vyčerpania. Často pritom zabúdame na našu nedávnu minulosť a zároveň nedokážeme uvažovať nad tým, čo tvorí našu identitu v súčasnosti, či kde sa vôbec vidíme v budúcnosti. **Break the Cycle (Zlom kruhu) je líniou, ktorá ponúka triezvy pohľad na našu minulosť s cieľom nájsť nový, inkluzívnejšiu a relevantnejšiu identitu mesta a regiónu**, ktorá sa neopiera o prázdne legendy, ale o nadčasové idey a neustálu reflexiu prítomnosti.

Break the Silence – Zlom ticha – Dialóg

Bezprecedentná situácia, ktorej v súčasnosti čelíme, vyplavila na povrch jeden z najväčších problémov súčasnej spoločnosti. Jej atomizáciu. Obyvatelia Nitry, prisťahovalci, kultúrni aktéri... viac ako kedykoľvek predtým sa uzatvárame do bublín, v ktorých všetci uvažujú rovnako, alebo do absolútnej izolácie. My veríme, že **riešením je prelomenie ticha – otvorenosť voči sebe samým a všetkým, s ktorými zdieľame spoločný priestor**. Sme predsa mestom divadla, a to znamená dialóg. Vďaka nemu dokážeme prepojiť v súčasnosti rozdelené vrstvy spoločnosti a hľadať zdravé a systematické riešenia súčasných alebo budúcich problémov.

Break the Ground – Zlom zeme – Udržateľnosť

Udržateľnosť je jedným z najpoužívanejších termínov posledných rokov. Pre nás, "Nitrančanov", však nie je ničím novým. Odjakživa sme boli starostlivými farmármi a pestovateľmi so silným putom k zemi a prírode okolo nás. V posledných desaťročiach však toto puto slabne. Dokážeme ho oživiť a využiť jeho princípy okrem vzťahu k prírode aj v pestovaní ľudského potenciálu? Break the Ground (Zlom zeme) je líniou, ktorá vníma **udržateľnosť životného prostredia, tvorivú participáciu a rozvoj ľudského potenciálu ako jednu úzko prepojenú tému.**

Prvokový Bid Book odprezentuje projektový tím Nitra 2026 poslancom Mestského zastupiteľstva v Nitre prostredníctvom online stretnutia, rovnako bude detailne predstavený partnerom v regióne (samosprávam, NSK, kultúrnym inštitúciám a nezávislým aktérom).

Vyúčtovanie nákladov na prípravu Prihlášky Nitry na EHMK SR 2026 – 1. kolo (rok 2020)

kód	názov	schválený/upravený rozpočet	plnenie	%
PROJ	Projekty pre regionálny rozvoj	50 000	49 980,77	100
637004	Všeobecné služby EHMK spolu		48 830,77	
	Personálne výdavky zahraniční experti	34 800		
	Personálne výdavky tím Nitra 2026	3 950		
	Vizuálna identita kandidatúry, zalomenie a tlač Bid Booku, web	10 080,77		
637036	Reprezentačné výdavky		1 150	

Ďalšie výdavky z rozpočtu mesta Nitra v súvislosti s prípravou Prihlášky do prvého kola EHMK SR 2026 za rok 2020

názov	suma
Personálne výdavky na projektový tím a členov 8 pracovných skupín	5 600
Preklady, tlmočenie a sprevádzanie	2 868
Video prezentujúce Nitru ako kandidáta na titul EHMK SR 2026 (slávnosti Nitra, milá Nitra)	480
Príprava Stratégie rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre (2021 - 2031), workshopy, odborné konzultácie	8 368
SPOLU ďalšie výdavky na 1. Kolo EHMK z rozpočtu mesta	17 316

Celkové náklady na prípravu Prihlášky Nitra na EHMK SR 2026 – 1. kolo (rok 2020): 67 296,77 EUR.

Harmonogram prípravy Prihlášky Nitra na EHMK SR 2026 – 2. kolo (rok 2021)

1) Konzultačná časť

- pokračovanie konzultácií so zahraničnými expertmi, zahraničnými partnermi z víťazných miest EHMK, s kandidátmi na titul a inými umleckými a programovými partnermi,
- individuálne konzultácie s univerzitami, samosprávami v regióne, VÚC, významnými kultúrno-vzdelávacími inštitúciami a organizáciami, nezávislými aktérmi,
- návšteva zahraničných miest a prehĺbenie spolupráce,
- vytváranie spoluprác pri konkrétnych konceptoch projektov.

2) Organizácia a sieťovanie

- apríl 2021: založenie záujmového združenia právnických osôb Nitra 2026 so sídlom na Farskej ulici v Nitre s vlastnou organizačnou štruktúrou a transparentným účtom,
- apríl – máj 2021: posilnenie tímu na prípravu druhokolovej prihlášky – marketingový/á špecialista/ka, odborný/á asistent/ka, manažér/ka pre zahraničné partnerstvá, účtovník/čka,
- celý rok 2021: pokračovanie v rozpracovaní Bid Booku s pomocou pracovných skupín, organizácia participatívnych stretnutí s rôznymi cieľovými skupinami,
- vytvorenie siete dobrovoľníkov, diváckej rady, siete medzinárodných a regionálnych partnerov.

3) Mapovanie

- dopracovanie mapovania aktérov KKP v Nitre, spokojnosti verejnosti s kultúrnou ponukou v meste a potrieb kultúrnych aktérov pre potreby tvorby Akčného plánu ku Stratégii rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu v Nitre (2021 - 2031),
- workshopy s architektmi, urbanistami s cieľom mapovať problémy, príležitosti, brownfieldy,
- priebežne: zber socio-demografických dát, mapovanie zvykov a profilov divákov.

4) Objavovanie

- detailnejšie rozpracovanie jednotlivých tém a programových línií kandidatúry,
- priebežne: menšie umelecké intervencie, ktoré pomôžu pochopiť problémy a navrhnu reflexie pre prihlášku, komunikácia s verejnosťou a prezentácie vo verejnom priestore, mapovanie komunít, diskusie a aktivity pre porozumenie potrieb verejnosti. Prezentácia Nitry ako finalistu súťaž na EHMK 2026 v slovenskom a európskom kontexte.

5) Výzvy a kultúrne laboratórium

- pokračuje akcelerátor nápadov NITRO: výzva na predkladanie návrhov pre projekt, tvorba nových myšlienok a riešení, určená pre aktérov z celého regiónu (Nitrianskeho kraja),
- dotačná schéma mesta Nitry pre kultúru (v roku 2021 vo výške 170 000,- EUR) podporí prioritne umenie vo verejnom priestore, oživenie pešej zóny, zviditeľnenie Nitry na Slovensku a činnosti zamerané na rekonštrukciu a prezentáciu kultúrnych pamiatok a pamätihodností.

6) Mobilita a vzdelávanie

- zahraničné návštevy ostatných držiteľov titulu EHMK a partnerov, rozvoj konkrétnej spolupráce na umeleckých programoch, výmena skúseností (aj online stretnutia),
- priebežne: vytvorenie a pripojenie sa k európskym kultúrnym sieťam, podpora lokálnych organizácií a medzinárodných výmen.

7) PR aktivity

- doplnenie web stránky nitra2026.sk/eu, rozpracovanie vizuálnej identity,
- priebežne: tvorba eventov, aktivít v meste a v regióne, tvorba participatívnych mini-projektov, merch Nitra 2026.

Potrebné výstupy pre druhé kolo kandidatúry Nitry na EHMK SR 2026:

- potvrdenie partnerstiev v regióne: samosprávy v Nitrianskom kraji, NSK (potrebné uznesenia zo zastupiteľstiev, príp. podpísanie Memoranda o spolupráci),
- október 2021: odovzdanie druhokolovej Prihlášky Nitry na EHMK SR 2026, tzv. Bid Booku, na Ministerstve kultúry SR (100 strán), november 2021 návšteva odbornej medzinárodnej komisie, december 2021 prezentácia/obhajoba Bid Booku a výhlásenie víťaza EHMK SR 2026.